

VESZPRÉMI HIRLAP

POLITIKAI HETILAP.

AZ EGYHÁZMEGYEI IRODA HIVATALOS KÖZLÖNYE ÉS EGYHÁZMEGYEI HIVATALOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ár: Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor. (Tanítóknak egy évre 8 kor.) Egyes szám ára 24 fillér.
Hirdetések ára: Egész oldal 32 kor., féloldal 16 kor. stb.

Feloldó szerkesztő:

Hossz József dr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Veszprém, Egyházmegyei Nyomda. (Telefon: 61.)

Előfizetéseket elfogad és hirdetéseket felvesz: a kiadóhivatal.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők.

Káosz.

Sok tanulsággal s ismeretekkel gyarapodva vettünk bucsut az annyira ominózusnak tartott s valójában nevének megfelelő 1913-ik évtől.

Tanulságul szolgálhattak azok a diplomáciai és politikai fondorlatok, amelyeknek szemtanúi lehettünk a lefolyt évben, s amelyeknek hatása alatt kezdődött a jelen év is.

Mintha az egész világ felforduló tétben volna, s mintha minden ki akarna zökkenni eddigi megszokott sarkából!

Nyugtalanság, elégedetlenség, kétségbeesés, erőszak, elvtelenség, önzés, nembánomság, a frivolitások különféle fokai, üzik-bajjok egymást úgy a politikai, mint a társadalmi életben. Ugy, hogy joggal lehet mondani: amint kaotikus volt a múlt év befejezése, hasonlóképpen káosz vezette be ezt az évet is.

De talán sehol sem nagyobb a zürzavar, mint nálunk. Politikai életünk ege vészfelhőkkel terhes, s félt, ha valami módon ezen felhők el nem oszlanak, katasztrófális eredményeket hoznak létre.

Ne áltaassuk magunkat, hanem lássuk be, hogy a mostani politikai hatalom nem helyes utra tévedt, midőn oly eszközökkel

akarja fenntartani uralmát, melyek mindenre lehetnek alkalmasak, csak arra nem, hogy a már amúgy is fürhetetlen zürzavart eloszlassák.

Az igaz, hogy kacska volt az a hír, amely a szerb-román szerződést kolportálta hazánk déli részének felosztásáról, de ha kacska is volt, a mai állapotokra nézve nagyon is jellemző. És pedig azért, mert ez a világgá roptított hamis hír is azt bizonyítja, hogy a nemzetiségekkel szemben a jelenlegi kormányhatalom rosszul értelmezett politikai okokból ferde állást foglal el, amely egyenesen a magyar államhatalom presztízstét ásta alá az egész érdeklődő világ előtt. A hazai románsággal való pakálás, amelynek részletei nemsokára teljességben ismeretesebbek lesznek, azt a hitet keltik az egész művelt világ előtt, hogy igaza volt Scotus Viatornak s azoknak, akik a hazai románok elnyomtatása felett panaszkodtak.

Ez pedig nagyon is igazságtalan követelés, mert nálunk semmiféle nemzeti-ségnek semmiféle panaszra nem lehet. Nincs ország, Angliát is ideértve, ahol a nemzeti-ségeknek törvényben biztosított joga oly tisztelgetben tartásuk, mint nálunk.

Viszont a törvényen kívül, vagy annak ellenére adott kiváltságok elősegíthetik az uralmon levő hatalom terveit, uralmának

megszilárdítását: de határozottan ellene vannak a magyarság, a magyar haza jól felfogott érdekeinek.

Hogy az ily „kiváltságok” mennyit érnek: fényesen igazolják a legutóbbi horvátországi események. Itt ugyanis győzött a ki-egyezés alapján álló koalíció, de máris oly követelésekkel áll elő, melyek a „trializmus” fonák eszméjéből folynak, amelyek sok alatomos híve s titkos terjesztője van. Ezen az állapotokon még Tisza István gróf miniszterelnök Zágrábra tervbe vett látogatása sem segíthet.

A parlamentben most folyó „sajtó-javaslat” tárgyalása is csak növeli a káoszt. A rossz, tisztességtelen sajtót meg kell rendszabályozni, a sajtoparazitákat lehetetlennek kell tenni: ez kétségkívül tény; de a sajtónak kétségkívül sok helyen rombolást végző szabadsága helyett nem szabad megölni annak a szabadságát. Már pedig a mostani sajtójavaslat sok üdvös intézkedése mellett is — a kádból a vízzel együtt kiönti a gyermeket is. Ez pedig nagy baj, ez nem gyógyítás! De így van az mindennel, amit nem az objektivitás, hanem a hatalmi önzés vezérel.

Igy leszünk majd azokkal a javaslatokkal is, amelyek a választókerületek új beosztásáról s a közigazgatás államosításáról fognak

Parsival.

Most, amikor Wagner Richárd legbájosabb és legművészebb műve világhódító körútjára indult, alkalomszerűnek tartom lapunk olvasóival is megismertetni e hatalmas alkotást legalább főbb vonásaiban. Wagner Parsivalja teljesen eltér minden egyéb alkotásától. „Ajtatos ünnepi színjáték”-nak nevezi, amelyet egyedül Bayreuthban akart előadni. Ezt a szándékát Il. Lajos bajor királyhoz írt levelében azzal okadatolja meg, hogy a Parsival tárgya külön színpadot követel meg. Levele szerint nem megengedhető, de nem is lehetséges ezt a cselekvényt, amelyben a kereszténység legmagasztosabb misztériumát viszi a színpadra, közönséges színházakban előadni. „Egészen könnyen elképzelem — írja e levélben — hogy egyházi hatóságaink is jogosan tiltakoznának a legszentebb misztériumoknak ugyanazok a deszkákon való ábrázolása ellen, amelyen tegnap és holnap a frivolitás terpeszkedik széjjel.” Wagner örököséi iparkodtak is a szerző szándékának érvényt szerezni, de akadtak élelmes vállalkozók, akik mégis előadták már korábban e darabot és most, hogy a Parsival „felszabadult” előadhatja bármelyik színház. Ezek közül legelsőbbén a budapesti Népepera hozta színpadra elhibázott, tökéletlen előadásban az év első napján.

Hogy ezt a méreteiben is rendkívüli alkotást helyesen megérthessük, ismernünk kell legelőször

is az ósrégi, breton eredetű Parsival mondát, mely összeolvadt a Grál-mondával.

A Grál, a monda szerint az az edény, amelyet az Ödvözítő használt az utolsó vacsorán, s amelybe arimathei József keresztrefeszített Megváltó szent vérért felfogta, amikor a római katona lándzsájával oldalát megnyitotta. A Parsival név valószínűleg arab eredetű. Az arab *parsch-fal* = *der reine Tor*, mint a wagneri dráma magyarázza. A szent Grált — a monda szerint — a Monsalvat (Mons salvationis, a Megváltás hegye) hegyén őrzik a grál-lovagjai. *Wolfram von Eschenbach*, a német irodalom első virágzás korának e jeles epikus, buja fantáziával rajzolja a Monsalvat hegyén álló Grál-templomot, ezt a drágakövekkel ékes, fényesen csillogó csarnokot, mely Wagner drámájában is szerepel, végtelen gondot és nehézségeket okozván a színpadi rendezők és diszletezőnek. A Grálnak a monda szerint esodálatos hatalma van. Aki rá nézett örökké fiatal maradt. Minden napyénteken egy fehér galamb száll le a mennyből és csőrében ostyát hoz, melyet a kehelyben helyez el.

A Parsival meséje érdekes. *Titarel*, a Grál-templom építője és első őrzője megöregszik s fiát, *Amfortast* bizza meg a Grál őrzésével. Ugyanekkor *Klingsor* varázsló, aki valamikor a Grál-lovagok közé szeretett volna jutni, de föl nem vétetett, boszut esküszik a lovagok ellen. A Grál-templom közelében egy pompás várat épített, amely köré tündéri ligeteket varázslott és beléjük csodaszép leányokat, akik *Kundryval* az élőkön a Grál-lovagok

elcsábítására vannak rendelkezve. Amfortas, a gonosz varázslónak, aki tulajdonképp a pogány érzékiség megtestesülése — a legyőzésére indul fegyveres sereggel. Egyedüli fegyvere a szent lándzsza, amellyel Longinus sebet ütött Krisztus testén. *Klingsor* Kundryt küldi Amfortas elé, hogy elcsábítsa. Kundrynak sikerül Amfortast elcsábítani s mikor ez önfeledten borul Kundry karjai közé, megjelenik *Klingsor*, ki a szent lándzsával ugyanott sebesíti meg Amfortast, ahol egykor Krisztus vértett a keresztben.

Klingsor magával viszi a szent lándzsát és Amfortas sebe nem heged be, míg a lándzsával meg nem érintheti.

Az itt elmondottak a Parsival cselekvényének előzményei.

Az egyes felvonások részletes tartalma a következő:

I. felvonás. A színhely a Monsalvat hegyének őserdeje. Százados fák kerítette tisztás látnak, amelytől út vezet a láthatatlan Grál várába, melyen a háttérben egy tó tétül ell. Reggeli szürkület. *Gurnemanz*, Grál lovag, két apródpal egyfa tövében alszik. A várban megszállnak a harosnák. Az alvók felébrednek elvágják reggeli imájukat. Közben két lovag jön a várból, kik szomorú híreket hoznak a beteg Amfortas király felől. Majd *Kundry* jó vad vágatással, gyógyító balzsamot hozott Amfortas sebére. Behozták hordágyon a beteg királyt. Ő tudja, ki fogja meggyógyítani. Neki megjösoiták: „*A részvét bölcsse, a balga szent*” s

szólami. Majd meg fogjuk látni, hogy ezeknél is önző érdekek fognak dominálni s nem a köznek a jáva.

S mindezekhez járul azon sajnálatos tény, hogy az országos politikának ezen kaotikus állapota sok helyen kihát nemcsak az egyes törvényhatóságok működésére, a községi élet működésére, hanem igen sok helyen még a társadalmi életre is.

Tapasztalhatjuk, hogy a még most sem enyhülő gazdasági viszonyok bizonyos eltolódást okoztak a társadalmi életben is, amire bomlasztólag hat politikai életünk sivarsága is. A társadalmi élet ezelőtt kedves oázisai is kezdenek tönkremenni.

Mindenki érzi, hogy valahogyan kellene ezen a kaotikus állapotokon segíteni, csak az a baj, hogy az ajánlott orvosságok egymással homlokegyenest ellenkezők. A legtermészetesebb orvosság egy gyökeres rendszerváltoztatás volna s azok tennének az egész nemzetnek szolgálatot, kik ezt végre tudnak hajtani.

Dr. Kozma Kálmán.

HIVATALOS RÉSZ.

Dispositio. Köves János Törökkoppányból Zalapetendrére, Ragacs Kálmán Zalapetendről Somogyországba, Boross Ferenc Somogyországba, Törökkoppányba kaplan minőségben kölcsönösen athelyezteték.

Igazgatói kinevezés. Gruber József siófoki kántortanító a siófoki ötosztályos r. k. elemi iskola igazgatójává kinevezetett.

Pályázat. Kisgyalán (Somogy) r. k. fiók-hatóság a lemondás folytán megüresedett kántortanító állomásra pályázatot hirdet. Jövendőmei: szep lakás 885 □-ól kettel; 1000 kor. készpénz; 2 kat. hold 494 □-ól föld; legelletesi jog s a stóla. Az uradalomtól, gróf Festetics Kálmán ö méltóságának évi ajándéka 200 kor., amely azonban az örökösre nem kötelező s így a fizetésbe nem számítható. Kötelességei a díjlevélben. A pályázat öhajto ökeveles férfitanúk keifden felszerelt kevényeket január 20-ig küldjék a göllei piébánia címre. Személyes megjelenés megkívánatik. Választás január 21-én délelött 11 órakor Kisgyalánban, próbával egybeköve. Az utolsó vasuti állomás Bate.

azt hiszi, hogy ez a megváltó a halai lesz. Elfo-gadja Kundry balzsamát is, mire a tö fele viszik a beteget. Kundry taradta hever a földön. Az apródoz megérdezik Gurnemanztól, mert nem hozza el Kundry a szent lándzsát, ezzel meg lenne gyógyítani a királyt. Gurnemanz megmagyara-razza, hogy a lándzsa visszaszerzése nem áll a leány hatalmában. Midőn pedig elbeszéli a gonosz Klingsor történetét, a tö felől nyíllal megsebesített hatyu száll a szinre és a földre hull, nyomban utána hozzák a lovagok a hatyu gyilkosát, Parsivalt. Parsival a kiválasztott, tiszta, balga ember, ki Amfortast meg fogja gyógyítani. Parsival egészen tudatlan. Nem tudja ki az atya, ki küldte őt ide. Anyjáról is csak annyit tud, hogy *Herzeloude* a neve. Kundrytól értesül, hogy anyja már meghalt. Parsival e hiradásért Kundryra támad, Gurnemanz azonban visszatartja. E közben visszatér a király kíséretével. Gurnemanz Parsivalt magával akarja vinni a szent lakomához. Ha tisztalelkű a Grál, részesíti a lakomában. Gurnemanz felvilágosítja Parsivalt a Grál feől. Most megváltozik a szin, az erdő elűnik és helyette Grál lenyes csarnoka áll a nézők előtt. A csarnokban felhangzik a karének Krisztus testének és vérenek megváltó hatalmáról. Behozzák a beteg Amfortast és megkezdődik az Urvacsoza, Parsival nem ért a mi történi körülötte és Gurnemanz kiutasítja a tudatlan, balga ifjut. A telvonás végén felhangzó karénekből már érthető, hogy Parsival fogja visszaszerezni a szent lándzsát s ő gyógyítja meg vele Amfortast.

Aminék kellene lenni, de még sincsen. A városi járványbizottság a múlt héten többször tartott s a törvényjárny ellen szükséges intézkedésekkel foglalkozott. Egy nagyon fontos körülményre azonban még sem terjedt ki a bizottság figyelmé, arra ugyanis, hogy a városnak még most sincsen a fertőlenítésre és a fertőző betegségek vonatkozó szabályrendelete. E nélkül pedig nagyon nehéz a műhatatlanul szükséges intézkedéseket foganatosítani. Az ellenőrzésre hivatott hatóságok közegek működése meg van nehezítve és bizonytalan, mert nincsen a kezükben szakértők által megállapított és felsőbb helyen is jóváhagyott szabályzat, ami az ő működésüket irányítaná, másrészt nincs oly szilárd alap, melyre támaszkodva, a mulasztókkal szemben kellő szigorral járhatnánk el, de viszont a közönségre nézve is rendkívül hátrányos ez, mert nem tudhatja senki sem biztosan, hogy járványos betegség előfordulásakor mik a kötelességei. Ez okozza azután azt, hogy apró-jeles részletkérdések miatt is egy egész járványbizottság kell óráig üléseni s e miatt a célra-vezető intézkedések már is hetekre terjedő késédelmet szenvedtek.

Ily szabályrendelet készítését pedig a miniszter még 1906-ban elrendelte, sőt egy tervezet készült és fel is lett terjesztve, de a miniszteriumtól némi módosítások megtevése miatt vissza lett küldve a városhoz. Hat év alatt a város orvosa miért nem tartotta kötelességének ezt a szabályzatot elkészíteni?

Véleményünk szerint az egészségügyi bizottságnak most az lenne a legürgösebb feladata, hogy a fertőző betegségek és a fertőlenítésre vonatkozó szabályrendeletnek azonnali átdolgozását követelnie meg a városi orvostól s gondoskodni róla, hogy a rendelet mielőbb jóváhagyást nyerve, hatályba is léphessen.

A városi járványbizottság e hó 14-én ismét tartott ülést, melyen már a törvény értelmében nem az egészségi bizottság elnöke — hanem a polgármester elnököl s a bizottság az iskolák megnyitását javasolta.

Megjegyzések.

(+) „Egy állami tisztviselő” cikket közöl a városi part újságjában a pártönkivülök bankettjéről. A fehér asztal vidám, hangulatos műhözéből egy sivar, pusztá jövendőnek képet látja kibontakozni. A városügyekben azonos gondolkodásu társaság feje fölött gomolygó szivarfüst fellegeit vészterhes, hideg viharfelhőnek jósolja, mely dérről, fagyall teszi tönkre a városi part által kezdeményezett áldásos reformkorszakok dusan tenyésző

II. felvonás. Klingsor vára. Klingsor varázs-eszközei között áll és az éretükörből meglátja a közeledő Parsivalt, akinek az elcsábítására küldi Kundryt. Parsival az örökkel küzd. Klingsor el-súlyeszi a tornyot és helyében bűvös kert támad. Parsival a várfalról csodálkozva néz a tündérkertbe, amelybe egy sereg lenge ruhájú szép leány özőnik, kik az örök gyilkosát keresik. Parsival megmagyarázza nekik, hogy azért gyilkolta az öröket, mert utját állták. Erre a leányok megengesztelődnek s versenyre kelnek Parsivalért. Parsival eleinte védekezik, majd el akar futni, amikor Kundry nevéen szólítja. Kundry a szerelemre akarja Parsivalt megtanítani, megcsókolja, de erre Parsival felszökken, most már mindent ért, előki magától Kundryt, ki a leányokat hívja segítségül. Maga Klingsor is megjelenik a falon és Parsival felé dobja a szent lándzsát, mely az ifju feje fölött megáll. Parsival megragadja a lándzsát s a kereszt jelet írja vele a levegőbe, mire Klingsor vára irtó-zatosan robajjal elsüllyed. Parsival a lándzsával elisiet és Kundry hosszasan tekint a távozó után.

III. felvonás. A Grál erdeje. Gurnemanz egy kunyhóból lép ki s megtalálja az aléitan fekvő Kundryt, ki lassankint magához tér. Parsival is megjelenik vértetben a szent lándzsával. Kundryval és Gurnemanzal együtt megindul a Grál várába. A szin fokozatosan átváltozik éppen úgy, mint az I. felvonásban. Ismét előtűnik a Grál csarnoka. A Grál lovagjai koporsóban hozzák Titulert holttestét és hordágyon a beteg Amfortast. Parsival Kundryval

faiskoláját. Majd modern Máriusként kiül a szülő-földi testvéreket feltő aggodalom szírfokára s a városi párt sajtójának vigasztaló cíterahangjai mellett hullatja a vigasztalanság nehéz könnyeit. S mindez semmi másért, csak azért következik be, mert a veszprémi munkapárt elnöksége, tisztikara, a vármegye főispánja, a veszprémi káptalan nagyprépostja és két állami hivatal főnöke is megjelent a banketton vigadóok között.

A cikkiről ugyan pártatlannak mutatkozik be, irván: „nem vagyok sem városi párti, sem pártönkivülök”, — a közlemény tartalma azonban semmit sem bizonyít a tárgyalgosság mellett. Sőt, egyenesen a városi pártnak kedvez s így az érdektelen bíráló tőgája alól nagyon is kilátszik annak a bizonyos sanda mézárósnak a mestervágása. Pártatlanságát azzal jellemzi, hogy egyik pártot sem dicséri. A városi terhek alól felszabadulást egyiktől sem vár. A három uj fiskális képviselő is csak olyan lesz, mint az eddigi másféljucat ügyvédképviseelő. Ezek is, az iparoság is tehetetlenek s érzéketlenek a városi ügyek iránt!

Azonban — s most következik a sanda vágás — „két-három ember élénk tevékenységet fejt ki!” Ez a meggyőző kijelentés a huitra vonatkozik. Akkor meg azonban nem volt pártönkivülök-ség s így, ha ebből a két-három emberből a régi elenkek ki is veszi a maga kvótáját, a maradvány bizonyára a városi párt javára esik. Ime, ez a pártatlanság. Azután — s most ujra egy sanda vágás ismétlődik — „az uj város atyák kezdeiben műfélháborodásból zajosabban fognak kurutyolni, de mielőtt belátják, hogy a lármaival semmire sem mennek, majd csak abban hgyáják az üres szalmacépiést.” Ez az idézet persze az uj képviselők címen az uj pártra vonatkozik, amelynek tagjai komoly sajnálkozással szemlélik, hogy az „egy áll. tisztviselő” a pártatlanságnak ilyen alacsony szintjére tudott alászállani.

Hissen még nem is ismeri az uj párt működését! Csak a párt várospolitikai programját ismerheti. S vajjon szabad-e uri embernek más uri emberek, becsületes polgárok jószándékában, buzgalmában s törekvéseiben mindaddig kejelekedni, öket mindaddig megvádolni, mígmen ellenkezően cselekesznek? Aki csak ugy vaktában, a jövőbeli elkövetkezések bizonyos tudata nélkül, komoly munkát hirdető egyének törekvését, a köz javára terelő kezeget már eieve műfélháborodásnak s lármas szalmacépiésnek minősíti, éppen nem hivalkodhat az érdektelenség, a pártatlanság koturnusaiban. Aki gunyosan bírálgat uj alakulásokot, uj gondolatokat, az ugyanakkor meglévő állapotokat védelmezi. Aki uj tervezések jövőbeli eredményeit már a priori eliteli, minden esetre a létező rendszer mellett kardoskodik. Amde akkor

és Gurnemanznál észrevétlen lép be a csarnokba és a szent lándzsa hegyével megérinti Amfortas sebét. Amfortas meggyógyul. Parsival kiveszi a Grált az aranyos szekrényből és térdreborul előtte. Egy fehér galamb száll most alá és ott lebeg az áldozó Parsival fölött. Kundry Parsivalra függesztett tekintettel rogy le és hal meg. Amfortas és Gurnemanz térdén állnak Parsival előtt, ki áldóan tartja a Grált az imádkozó lovagok felé.

A Parsival zenéjének magyarázata sokkal többször nehezségbe ütközik. Igy hangjegypéldák nélkül csak az általánosságban ismertethetjük.

Wagner ebben a művében is a „vezető motívumok”-ból szövi szines, szimfonikus zenéjét. Az egész művet tulajdonképpen a zenei kompozicio tartja szigorú egységben össze.

A Parsival megnyitója (Overture) egy hatalmas önálló zeneszám, mely magában foglalja az egész dráma eszmei tartalmát, amelyet Wagner e három fogalomnak megfelelőleg három motívumon épül fel a nyitány, melyhez maga Wagner fűzött érdekes költői magyarázatot.

Az első felvonás 19 motívum szövevényéből épül fel, a második felvonásban 10 motívum és a harmadikban 6 ilyen vezető motívum mutatható ki. Amikor Parsival befejezte küldetését (a III. fejev. végén) a dráma három alapmotívuma: az urvacsoza motívum, a Grál-motívum és a hit motívuma hangzanak föl finom harmóniákban.

A zenekari részek közül különösen kiemeljük

az ily irányzat hirdetője megérdemelhet minden jutalmazó érdemrendet, csak a pártatlanság, az érdektelenség s így a tiszta önzetlenség ordóját nem!

A kritikának erre a *fordulatos* szellemére csak azért mutatunk rá, hogy kidomborodjék a cikknek kettős irányzata: a városi párt feltétele s közvetett dicsérete s az új pártnak — legalább ma még — indokolatlan megvádolása. Azért mutatunk rá, hogy megvilágítsuk azt a pozíció-feltételeből eredő taktikát, mely a szabad kritika jogával visszaélve, jóindulatú polgárok nyíltan, kitártan beszélő lelki-választásait személyes ellentétek s politikai irányzatok álcárcában törekszik bemutatni.

Cikkirő csak akart pártatlan lenni. S ha akarata a rokonszeny-gyengéd szálai nem vonzzák a városi párt, jobban mondva, ha akarata ezt a szimpatihát legyőzi, talán pártatlanul *irt* is volna. A következőképen. Érdekes képe volt az új választásnak. Új pártalakulás vette fel a harcot a városi párttal. A harc sikere az előbbiekre mosolyog. Az új párt törekvése, elhangzott szavak szerint, elismerésre méltó. Minden polgár örömdélhet, ha a város javára dolgozó egyének tömörülését szemlélheti. Mi ugyan nem bízunk a jövőben. Azt hisszük, minden marad a régiben. Lételetünk azonban felfüggesztjük addig, míg az új párt gyakorlati tevékenységét és eredményét nem látjuk. Mindenestre kíváncsi, mert a város jövőjére ez lenne hasznos, hogy a pártok megértésük egymás nemese törekvéseit s az elismert közös jó érdekében ne vetelkedve, hanem vállaltatva munkálkodjanak. A pártok felett álló egyén ily lajtá kritikája valóban pártatlan s érdektelen lett volna!

Lerántván a leplet a pártatlanságról, rántsuk le a *politikai irányzat* vadjáról is.

Az írja az „egy áll. tisztviselő”, hogy a pártönkivüliek bankettjén „nem a városi, hanem az országos politika hozta össze e diszes társaságot” s felelő szülő városát „e kártékony politikától.” Tekintve, hogy előzőleg *munkapárti* előkelőségeket sorol fel, a kártékony politika alatt bizonyára a munkapárti politikát érti. S ebből azt kell következtetnünk, hogy ha azon a vacsorán a városi párt elnöke által képviselt ellenzéki országos politika előkelőségei jelentek volna meg, akkor ez a politikai megnyilatkozás nem lenne *kártékony* politika. Vagyis: a cikkirő áll. tisztviselő maga is ellenzéki politikus. S ez nem is baj. Városunkban, sőt a képviselőtestületben még elég „comme il faut”-társaságot talál hasonló gondolkodású politikuskokból. Amde, ha a cikkirő oly annyira munkapárt-ellenes szemmel nézi azt a szerény, polgári koszt

mellett vacsorázó diszes társaságot, miért nem nézi ugyanilyen szemmel a városi pártot is. Nagyon kérjük, nézze meg. Ott találja az elsők között magát, derek polgármesterünket. Ott találja városunk tisztí orvosát s a városi párt gáláns szónokát. Ott talál még néhány városi tisztviselőt és sok érdemes kereskedőt. Sőt, egy-két ügyvédet is, akik — az előbbiekkal együtt — uram bocsá! mind munkapártiak. S így, az előbbi okfejtés szerint az ő szereplésükkel s kártékony politikának kellett megnyilvánulni. Ha pedig nem nyilvánult, amint-hogy politikai hovatartozandóságuk miatt nem is nyilvánulhatott, akkor miért aggódik a cikkirő szülővárosának sorsa felett éppen a munkapárti előkelőségei miatt? Miért félti a város jövőjét munkapárti politika miatt, amikor éppen a városi párt rokonszenyvesztségének mellett a képviselőtestület egy munkapárti minisztert választott *diszpolgárnak* és pedig bizonyára nem azért, hogy ez a város a „politika nyúgja alatt roskadjon össze.” Miért aggódik Veszprém jövő sorsa miatt kormány-párti politika miatt, amikor nyílt titok, hogy éppen ellenzéki egyének kötettségével egyengedik az utat ahhoz, hogy majdan befolyásos kormány-párti képviselőnk legyen!

S miért félti a főispán s káptalani nagyprepost szereplésétől a várost egy vacsora miatt, holott ezek az urak városi párti felkérésre nem egyszer *deputációt* vettek s a kormánytól közben jártak a város fontosnak tartott nagy érdekei miatt? Hanem persze! A városi pártnál mindez nem számít, a pártönkivüliek azonban ugyan ezért sajnálhatják érdemeiket.

Ne tessék félni. A munkapárti hivatkozott előkelőségek azon a kellemetes vacsorán egy árva kukkot se szóltak politikáról. A szívük vonzalma hozta őket egy új, jobbának vélt rendszert hirdető s pártoló polgárok közé s egymásban nem a politikust, hanem az érdemes embert ünnepeleik. S a jelen volt ellenzéki politikuskokat ez cseppet sem alterálta. Mert jól tudják, hogy a meleg rokonszenyvenek adott esetben s a mai helyzetben nem országos, hanem városi politikai vonatkozása van. S a munkapártiság mellett épen úgy tündökölhet a városi érdekek igaz, nagy szeretete, akárcsak a hazamentő ideák mellett a justhikát s egyéb nagy demokraták kebelében. Bizva-bizunk, hogy minderről az „egy állami tisztviselő” is meg fog győződni s akkor megismerjük elismerésének koszorujából egy levéllet majd a pártönkivülieknek is fog juttatni.

második felvonás után is hosszabb (40 percnyi) szünetet tartani.

A budapesti bemutató, mint már említettem, nem volt méltó Wagner művéhez. Messze meghaladta a népszerű erejét. Egyedül a zenekar játéka volt helyenkint megfelelő. Az egységes stilszerű előadás azonban abból is hiányzott.

Dr. Perényi József.

A Fehér Turul.

Aeroplán-regény a magyar pilóták győzedelmes repüléséről. Irta Kertész Kálmán. Budapest, 1913. A Szent István-Társulat kiadása. 139 l. Ára 1 K 20 f.

Kertész Kálmán zakanyi plebános, kinek apróbb elbeszéléseit mindekor szivesen olvasta lapunk közönsége és akiket összegyűjtött elbeszéléseit a kritika és olvasók egyaránt elismeréssel fogadták — újabb *Fehér Turul* címen regényt írt, amely a Szent István-Társulat karácsonyi könyvei között jelent meg.

Kertész Kálmán legújabb munkája újabb, biztatóbb bizonyítéka szerzője tehetségének és hivatottságának. A regény meséje, bár bizarr fantázia szüleménye, érdekesen szövődik és ez egyik főérdeke. Az érdekes mesészöveg maga gyakran egész sikert jelent, még akkor is, ha maga a mese kevésbé valószínű is, mint pl. Kertész Kálmán regényében is. Közlök nélkül, nagyon is merészen csapong az író képzelőtehetsége, de azért mindig leköti az érdeklődést. A regény tárgyának megválasztásában határozottan szerencsésnek mondható.

A rohamosan fejlődő technika legújabb vívmányai közül egy sem keltett oly általános érdeklődést, mint a repülőgép. Az emberiségnek sok ezer éves álma kezdül megvalósulni a repülőgép tökéletes megépítésével.

Ilyen tökéletes repülőgép történetét beszéli el szerzőnk regényében. A gépnek, melyet „Fehér

A városi párt gyűlése. A városi párt jan. 17-re tanácskozásra hívta össze tagjait. A meghívón a tárgyroszatnak két pontja van levezetve: u. m. a párt megalakulása s a legközelebbi városi *közgyűlés előkészítése*. Az elsőhöz semmi közünk. Csak alakuljanak. Hanem a közgyűlés előkészítéséhez már szó fér. Súlyos bizonyíték ez a pártönkivüliek amaz állítása mellett, hogy a városi párt korlátlan hatalommal, még a hivatott vezető városi hatóságot is mellőzve akarja a város ügyeit irányítani. Megkérdeztünk városi képviselőket, hogy mikor lesz a képviselőtestület ülése. Nem tudták. Megkérdeztük őket, hogy megkapták-e a közgyűlés tárgyroszatát. Azt felelték: nem kapták meg. Megkérdeztünk városi bizottsági, többek között pénzügyi bizottsági tagokat, hogy vajjon tárgyalták-e már az új közgyűlés elölük tartozó kérdéseit. Nem tárgyalták. Ha tehát a polgármester nem adta ki a közgyűlés tárgyroszatát; ha nem hívta meg össze a képviselőket; ha nem határozta meg a közgyűlés napját; ha a szakbizottságok előtt se fordultak meg a közgyűlés tárgyai: kérdjük, hogyan *tudja* akkor a városi párt az új közgyűlést előkészíteni? Mert azt feltételezni se merjük, hogy a polgármester előbb közli a tárgyroszatot a városi párttal, mint a szakbizottsággal, tanácsal s a képviselőtestület minden egyes tagjával! S mert ez kizárt dolog, vajjon mi lehet akkor az *előkészítés* célja? Talán a városi párt szándékozik *megállapítani* a közgyűlés tárgyroszatát? Amde akkor mit szól ehhez a város feje, a polgármester s a városi ügyek hivatott előkészítője, a tanács? S mit szólnak az ilyen fejtegetésre állított városi közigazgatási rendhez a városi párt tagjai? Jönnek, helyesnek tartják ezt? Lehetetlen. S bizonyára rossznak tartja s elítéli az egész város közönsége is...

Jótekonycélú előadás.

A József kir. herceg Szanatórium-egyesület javára rendezendő nagyszabású, táncal egybekötött műkedvelő-előadás *f. hó 24-én* lesz megtartva a helybeli Nemzeti Színházban. A nagyon sikerültnek ígérkező estélyre, melyet a Szanatórium-egyesület faragások utján még csak öt nap óta hirdet, máris eltek a jegyek legnagyobb része. Külön, személyre címzett meghívókat ki nem bocsájtanak. A siker záloga Koller Sándorné, az egyesület helyi főnöke nagyeremű elnökének fáradságot nem ismerő buzgólkodása, valamint az a nemes lelke-

a „*nagypénteki varázs*”-t a III. felvonásból. Ezt a részt gyakran lehet hallani zenekari hangversenyeken is, ahol mindenkor a legnagyobb hatással szokták előadni. Ez a rendkívül költői, színes zenekép a Parsival zenéjének legregőbb része, melynek a megírására Wagner egy nagypénteki hangulat inspirálta, amikor a *Tristan és Isolde* írása közben az 1857. év nagypéntekén zürichi villájának erkélyéről gyönyörködött a tavaszi pompában ékeskedő vidéken.

Wagner a Parsival partitúrájában szigorú következetességgel alkalmazza azt a módszerét, amelyet először a *Tristan és Isolde*-ben alkalmazott, később a *Mesterdalnokok*-ban tovább fejlesztett, de amelyben végtelen melódiáit melodikus és többszólamu énekekkel szakított meg, egész tökéletességében pedig törvényszerűvé a *Nibelung* tetralógiában tett.

Igy kiűszöbölte az operából az ugynevezett zárt formákat (aria, duett, tercett, kar s. b.) s a főszerepet a szünet nélkül haladó zenekar mellett jobbra a szavaló emberi hangnak, a declamásiának juttatta.

A Parsival szokatlan új formája szokatlan igényeket is támaszt úgy az előadókkal, mint a hallgatókkal szemben. Az előadóknak nagy zenei nehézségekkel kell megküzdeniök, ha derekasan akarnak helyt állani; a hallgatók befogadóképességét is próbára teszi a mű. Bizonyára farszót a *Tristan és Isolde* zenéjének élénk figyelemmel kísérése, a Parsival még inkább igénybe veszi a hallgatók minden lelki készségét. A mű előadása — szünetek nélkül — négy órahosszat tart. Ezért szokták az aránytalanul hosszú első felvonás és a

turul”-nak keresztelt el, megalkotója egy fiatal magyar mérnök, ki egyszerre világhírűvé válik alkotása révén.

Találomáért sokan versengenek; hallatlan kincseket ígér érte az angol kormány, de ő nem hajlandó találmányát idegen fízetnek átengedni, nem akar hazaárulóvá lenni. A nagy kincs nem gyakorol rá csábító erőt, de ellenál a hercegön kísértésének is; hű marad ártaian, bájos jegyeséhez, az egyszerű Juliskához, aki őt az istentelen, csak a „becsült vallását” követő racionalistát, igazán hívó vallásos léleké teszi. A hercegnőt is meghatja a fiatal mérnök állhatatossága és a csábító démonból a fiatal pár őrzőangyalává változik át. A regény a magyar találmány teljes diadalával végződik.

Több kifogást emelhetünk a regény szereplőinek jellemrajza ellen. A jellemrajz éppen olyan valószínűtlen mint maga a történet. Ez pedig hiba. Az elhitetés művészete nagy művészet; aki meg tud birkózni vele, nyert ügye van. Szerzőnket e tekintetben — úgy vesszük észre — nem egyszer elhagyja erre. Helyenkint husból és verből álló alakokat látunk magunk előtt s így annál inkább érezzük az író jellemző erejének fogyatékosságát. Idővel azonban e tekintetben is alkalmas kifogástalan. A nagy írók jeles alkotásainak behatóbb tanulmányozása, alaposabb ember- s világismeret, az emberi lélek titkos rejtekeinek folytonos vizsgálata jellemző képességét is meg fogja erősíteni.

Mindenestre dicséretre méltó a szerző nemes, hazafias és vallásos fellegőse, amely a regény minden lapjáról lesugárik.

Előadása egyszerű, közvetlen. Nyelve jó magyar, ami nem utolsó érdeme. Nyugodt lélekkel ajánlhatjuk olvasóinknak, kik a Fehér Turul-ban könnyedén és nemesen szórakoztató, érdekes olvasmányt találhatnak.

Kertész Kálmán írói fejlődése elé a legbiztatóbb reménységgel tekintünk.

Dr. Perényi József.

sedés, amellyel az ügyet a rendezőség, valamint az egész helyi társadalom felkarolja.

A védnöki tisztelet *Kránitz Kálmán* felsz. püspök, *Hunkár Dénes* főispán, dr. *Rédey Gyula* nagyprepost, *Köller Sándor* alispán, *Juraszky János* törvényszéki elnök, *Fauszt Elek* pénzügyigazgató, *Ádám Iván* apátkanonok-plébános, dr. *Óvári Ferenc* orsz. képviselő, dr. *Komjáthy László* polgármester, *Néger Ágoston* apostoli protonotárius, apátkanonok, *Péller Pál*, *Kluzli Dezső*, dr. *Simon György*, dr. *Molnár Dénes*, *Reiner Gyula* és *Rosos István* apátkanonokok voltak szívesek elvállalni.

A műsor a következő számokból áll: 1. Egyfelvonásos francia bohózat. (Szereplők: Antal Katinka, ifj. dr. Csete Antal, Incze Kálmán és ifju Reé Jenő.) 2. Szabó Sándor hegedűjátéka dr. Jánosi József zongorakísérettel. 3. Tánc-szám. 4. Zongoraszám. (Antal Katinka és Ritter Lőrinc.) 5. Táncszám. 6. Kuplék. (dr. Schreiner Károly). Előképek: Az 1—2. számok közt: „Pezsgő” (Törley: Porubszky Elemér, ifju Papp Sándor, Reé László, Bokrossy Elemér. — Lütke: Papp Gitta, Seefranz Bösz, Horváth Papi, ifju Reé Jenő. — Esterházy: ifju dr. Csete Antal). — A 3—4. számok közt: „Mauthner diádaia” (Beiwe Juci, Dóri Katinka, Horváth Papi, Komjáthy Olga, Misley Ilona, Antal Katinka, Nagy Irma, Reé Ilona, Szabó Tinka, ifju dr. Csete Antal, Békeffy Pál, Bokrossy Elemér, László János, Kópcsák Béla, ifju Reé Jenő, Reé László). — A 6. szám után: „Ábránd a festékes láda fölött”, Zichy Mihály képe. (Szereplők: az előbbieket és Juraszky Mádi, Takách Jenő, Bokrossy Ferenc). — A konferánzié szerepét dr. Schreiner Károly tölti be.

Helyárak: nagypáholy 15 K, kispáholy 12 K, zsöllye (első sor) 3 K, oldalilés 3 K, erkély első sor 3 K, a többi erkélyszék 2 K, támlásszék 2 K, zártszék 2 K, földszinti állóhely 120 K, diákjegy 80 L, karzat 60 L.

Jegyek még kaphatók Fodor Ferenc könyv- és papírkereskedésében és előadás előtt a pénztárnál. Kezdeté este 8 órakor.

Az előképek rendezését *Pettkö Zsigmond* főgimnaziumi rajztanár volt szíves elvállalni. A táncdarabokat *Thurzó* székesfehérvári jeles táncmester tanítja be.

Felülhívezéseket a jótékony cél érdekében a Szanatórium-Egyesület hálás köszönettel fogad és hírlapok utján nyugtázza.

Az előadás előtti napon d. u. 4 órakor megtartandó *jelmez próba* 60 fillér belépődíj mellett a színházban megtekinthető.

Építészeti hivatal évi jelentéséről. A törvényhatósági közutak kezelésénél a fokozottabb tevékenység oda irányult, hogy a forgalom biztonságára érdekében az azokon levő hidak végleges jellegű vasbeton hidakká átépüljenek. Ilyen hidak készültek a papai járásban 21038 kor. a devicsériben 15876 kor. költséggel. Ezen hidak és szintén a múlt évben megépült egyéb hidak összes költsége 62594 koronát tett ki. Kiskő burkolat készült a Hosszu-utcában 55347 kor. és beton burkolat a Várpálotva vasút állomáshoz vezető uton 33779 korona költséggel. Közvezetésekre tehát 89126 korona lett felhasználva. Új utak építésénél szükséges gőzhengert a törvényhatóság 10500 koronáért szerzett be. Az utépítések közül elkészült a tuma pusztai-mihályházi 21431 korona költséggel. A zirci-bakonybéli-nagygyimóthi th. közút Bakonybéli és Nagygyimóth közötti 20 km. hosszú utresznek építésére 147300 korona államsegélyt használtak fel. Az 1914. évben épült a peremarton-ösüi utak Fejérmegye határáig terjedő 4.1 km. hosszú része 42660 korona költséggel, továbbá a tótvázosony-nag-pécseli th. ut 1 km. hosszú szakasza 6146 korona összeggel. Állami alappól 16305 korona költséggel engedélyezték a marcaltoi vasút állomáshoz vezető utat és 84553 kor. költséggel a Lajoskomáromtól Mezőkomárom — Városhidvég vasúti állomásig tervezett utat. Azon kívül be van véve a Bakonyzentlászói és Vaszar állomásokhoz vezető utak építése. A Sio-csatornán lévő város hidak a csatorna kiegészítésével egyidejűleg vasbetonból

épülnek és azokon a vám szegési jogot előreláthatólag a földművelésügyi miniszter megváltja. A Veszprémben működő kőműves, kőfaragó és ácsmesteri képzettség megvizsgálására szervezett bizottság előtt a múlt évben vizsgára jelentkezett 35 kőműves és ácsmester jelölt, s ezek közül 14 kőműves a vizsgálat megismétlésére lett utasítva.

Új büntetőtörvény tervezetek.

(Folytatás.)

B) Dr. Bernolák Nándor tervezete.

Dr. Bernolák egyetemi magántanár, kir. ítélőtáblai bíró tervezete szintén büntetéseket, nevelőintézkedéseket és biztonsági rendszabályokat különböztet meg, épügy, mint az Angyal tervezete. Érdekes, hogy a tervezet beosztásában a nevelőintézkedéseken kezd és azt is a gyermeknél — aki nála 14. éves korának betöltésével lesz fiatalkorú; folytatja a büntetéseken és végül a biztonsági rendszabályokat tárgyalja, mintegy jelezve a fokozatot, a romlott gyermektől a közveszélyes, visszaeső bűnös.

Csekély eltéréssel Bernolák úgy oldja meg feladatát, mint Angyal.

Érdekesebb eltérések a következők:

A 7. életévét betöltött gyermeket a fiatalkoruak bírása javítónevelésre itelheti.

A fiatal kor nem a 12., hanem a 14. életév betöltésével kezdődik.

Nem ismeri az eljárás megszüntetését, melyet Angyal a csekély súlyú esetekben alkalmazhatónak tart.

Ellenben a bíróságot felhatalmazná, hogy a fiatalkorú korához és viszonyaihoz mért valamely ismételő, tanonc-, földművelő- vagy más iskola látogatására kötelezze.

A büntetéseknel az államfogház büntetést nem veszi fel. A fogház minimumát egy hónapban szabja meg.

A pénzbüntetés legkisebb mértéke 3 K, legnagyobb pedig 50,000 K. A legkisebb azonban csak akkor 3 K, ha az elítelt egy napi jövedelme ennél nem nagyobb; a maximum pedig az elítelt 3 hónapi jövedelménél több nem lehet; ha tehát valakinek egy hónapi jövedelme 20,000 K, akkor sem lehet őt 50,000 K-nál többre büntetni. (Mily ritkán fordul ez majd elő!)

Érdekes, hogy a súlyosító és enyhítő körülményeket tüzetesen felsorolja. Szerinte súlyosító körülmények:

1. A csavargó és munkakerülő életmód.
2. Az aljas indító ok.
3. Az erkölcsi és jogi kötelességek durva megsértése.
4. Gyermek és fiatalkorú elcsábítása.
5. A cselekmény tervszerű előkészítése és hosszabb időn át történt megfontolása.
6. A jogsértés vagy veszélyeztetés szándékosan előidézett nagysága.
7. A cselekmény véghezvitelének durva módja.
8. A tettesnek a cselekmény elkövetése után tanusított közönyös és embertelen magatartása.

Enyhítő körülmények:

1. A kifogástalan életmód.
2. Az alacsony értelmi és erkölcsi fejlettség.
3. A cselekmény elkövetésének erkölcsileg és társadalmilag menthető indoka.
4. A tettesnek az a meggyőződése, hogy a cselekmény elkövetésére jogosítva volt.
5. A kényszerhelyzet.
6. Az erős izgalom és felindulás.
7. Az a körülmény, hogy a cselekmény elkövetésére mások csábítottak.
8. A jogsértés vagy veszélyeztetés tudatosan csekély mértéke.
9. Az ösztöne megbánás.
10. Az okozott kár jóvátétele, vagy az arra irányuló komoly törekvés.

Megemlítesre érdemes, hogy amíg Angyal a büntetés végrehajtásának felfüggesztését csak akkor engedi meg, ha az egy hónapot meg nem halad, addig Bernolák egész hat hónapig terjedő fogház-büntetés végrehajtásának a felfüggesztését is megengedi.

A biztonsági rendszabályok ezen szerzőnél is körülbelül azok, mint Angyalnál. Hiányzik kell felemlíteni, hogy a büntetett fenyegetőzők megfékezésére Angyal által tervezett rendbiztosítókat vagy e helyett más alkalmas intézkedést nem vett fel tervezetében.

A „hivatásos büntetéseket” dologháza utainá, amelynek csak a minimumát határozza meg (1 év

vagy súlyosabb esetben 3 év), de a maximumot a dologháza utalt megjavulásától teszi függővé.

Érdekes a szeszmerő helyiségek látogatásától való eltiltás (korcsmatilalom); ez abban áll, hogy a bíróság a büntett elkövetőjét a szeszmerő helyiségek látogatásától meghatározott időre (1—5 év) eltilthatja, ha megállapítja, hogy a büntett az elkövető iszákosságára vagy részegségére vezethető vissza. Aki e tilalmat megszegi, két évig terjedhető fogházzal sújtható, vagy a szokásos ivók részére állított gyógyintézetbe utalható. (Sic!) §.

Elismerés a Balatonmellékről. Lapunkban indult meg a mozgalom, mely a városi párt önkényes és kéretlen hatalmaskodása ellenpárthoz nem csatlakozó s szabad meggyőződésű polgárokat szólított sorompóba. A harc a pártonkívülieket nem remélt sikerhez juttatta. S, úgy látszik, hogy ez az eredmény nemcsak városunkban, hanem a közeli vidékben is örömet keltett. A mi örömlünk visszhangzik a tihanyi bércről, a füredi öbölből s csatlakozást hirdet az egynyi, szabad véleménynyilvánítást lenyűgöző személyi s párthatalom ellen. *Mangold Gusztáv* urtól, a *Balatonvidéki Hírmondó* szerkesztőjétől kaptuk ugyanis az alábbi sorokat, melyek bizonyára a Balatonvidék közvéleményét kívánta kifejezésre juttatni. Amiközben megköszönjük irótarunk s szerkesztőköllégánk meleg elismerését, egyuttal biztosítjuk, hogy a közjót célzó igazságos ügyek s érdekek védelmére a jövőben is készen állunk. A levelek szövege így hangzik:

Tekintetes Szerkesztő Ur!

A „V. H.” 1914. január hó 4-én megjelent számában, megnyugvásunkra és igaz örömlünkre, vezető helyen egy cikk látott napvilágot, amelyből azt látjuk, hogy a „V. H.” által alig 1—2 hét előtt indított mozgalom, amely Veszprém város szabadon gondolkodó polgárainak egy tábora való tömörítését célozta — olyan fényes diadaira jutott.

Kettős a mi örömlünk, mert derengeni reméljük azt a ma még beláthatatlan időt, amely a mi igazunknak megvalósulásával kecsegtet, hogy végre is sikerüljön fog nekünk is önzetlen s a közjót célzó elveink diadala iratásával lerázni magunkról azt a kéretlen és szerencsétlen gyámságot, amellyel minket a „V. P.” (nálunk „vidéki” párt („B. Sz.”) nevet visel) boldogít.

Türelem és kitartás a siker kulcsa s hogy tekintetes Szerkesztő ur szavaival éljek:

„Az az igazság, hogy a közélet nem lehet személyes harcok színtere, a köz nincs személyek tetszésével vagy nemtetszésével összefüggésben. Az az igazság, hogy személyes hatalmi törekvések nem férnek meg a közélet rendjével és csak ideig-óráig tudnak érvényesülni! És az igazság, melyet kifejtett elvek tartalmaznak.”

Az igazságnak pedig győzni kell és győzni is fog! Csak előre a cél felé!

Ösztöne nagybecsülésem kifejezése mellett maradtam kitűnő tisztelettel

Mangold Gusztáv, szerkesztő.

H I R E K.

— **Érdemkereszt átadás.** *Ófelsége Weeber Ede* ezredes, a veszprémi 31. honvédelmi ezred parancsnokát 35 éves szolgálati jubileuma alkalmából katonai szolgálati keresztel tüntette ki. Az érdemkeresztet f. hó 15-én nyújtotta át *Istvánffy Miklós* őrnagy az ezred tisztikara jelenlétében a kitüntetettnek.

— **Eljegyzés.** *Havas Macikat, Havas Jakab* kir. állategészségügyi felügyelő leányát, eljegyezte *Lamp Béla* páliihálási erdősz.

— **Adomány a főgimnaziumnak.** Dr. *Óvári Ferenc* ország. képviselő ur 120 koronát adományozott a veszprémi kath. főgimnaziumnak oly célból, hogy ezen összeggel az intézet 8 legkiválóbb tornászja jutalmaztassék. E nagylelkű adományért ugy az intézeti ifjúság, mint a tanári testület nevében e helyütt is hálás köszönetet mond a főgimnaziumnak.

— **Eljegyzés.** *Wimmer Vilmos* a nádas-ladányi új gyógyszerár tulajdonosa eljegyezte Székesfehérvárról *Lambrecht Ferenc* segéjgyógyi pénztáros kedves leányát, *Mariskát*.

— **A Veszprémi Dalegyesület** hangversenyére, amely február 1-én lesz, jegyeket már lehet váltani Krausz könyvkereskedésében. A meghívók a napokban lesznek szétküldve.

— **Szociális est a r. kath. Legényegyletben.** A veszprémi r. kath. Legényegylet f. hó 25-én szociális estét tart változatos műsorral, melynek központja lesz *Kalcok* Leó kegyesrendi tanár előadása a „*Szociálmusor*.” Műsor a het elején lesz kibocsájva. Gyek előre válthatók.

— **Közig. biz. ülés.** A vármegyei közig. biz. mult szombaton ülést tartott *Hunkár* Dénes főispán elnöklésével. A folyó ügyek elintézése után megállapították a tartandó ülések sorrendjét.

— **A veszprémi Szabadliceum időszériu fogalmakat ismertető osztályának** előadásai végre látogatottakká válnak. E hó 13-án dr. *Sándorfi* Kázmér egyvéd tartott előadást Magyarország és Horvátország, valamint Magyarország, Fiume és a magyar-horvát tengerpart viszonyáról. A nála megszokott szép és világos előadásban ismertette Magyarországot fent jelzett részeinek az anyaországgal való politikai kapcsolatát, azokat a hasonlóságokat, melyek közigazgatási szervezetükben az anyaországgal azonosak s azokat az eltéréseket, melyekkel emettől különböznek. Kifejtette a Magyarországgal való kapcsolat történeti fejlődését s felsorolta azokat az érveket, melyek e területet Magyarországhoz való teljes tartozóságot bizonyítják. Az előadason nagy közönség volt jelen. Különösen szép számmal jelent meg a Kránitz József tanfelügyelőséghez beosztott tanító vezetése alatt álló Iparos Ifjak Önképzőköre, tanuljelt adva a szépet és jó szolgáló kultúrtörékvésekről írt való helyes értékelnek. A legközelebbi előadás f. hó 27-én lesz.

— **Egészségügyi bizottsági ülés.** A bizottság mult szombaton délután ülést tartott, melyen a vörhenyjárvánnyal foglalkoztak. Dr. *Rosenberg* Jenő városi főorvos referált e tárgyról, s jelentette, hogy a járvány a városban szűnőben van. A bizottság ennek tudomásul vétele után utasította az összes orvosokat, hogy minden kezelése alatt álló járványos beteget, bármilyen stádiumban is legyen betegsége, a polgármesteri hivatalban jelentsek be. Elrendelte a bizottság azt is, hogy egyes lakások fertőtlenítése csakis a hatóság közbenjöttével történhetik.

— **A veszprémi Szabadliceum** legközelebbi előadását 1914. évi január hó 21. napján este 9 órakor rendezi a Veszprémi Nemzeti Casinó nagytermében. Előadó: Dr. *Rosenthal* Sándor ügyvéd ur. Targy: A mai társadalom jellemzése. (Folytatása az elmúlt ciklusban előadott tárgynak.) Az előadás látogatása díjtalan. Minél számosabb látogatást kér a vezetőség. — **Sajnálattal** tapasztaljuk, hogy a Szabadliceum előadásait iránt — az utóbbi időben — az érdeklődés rendkívül megcsappant. Ugy a vezetőség, mint a tudományukat, lelki kincseiket a nagyközönséggel megosztani kívánó tiszteit előadó urak — ebben a ciklusban is minden lehetőséget kiaköveltek, hogy a közönség jogos igényeit kielégítsék. Az előadók személye és az előadások tárgya pedig igazán megérdemelnék, hogy a közönség részéről fokozottabb érdeklődés mutakozzék annál is inkább, mert hiszen a Szabadliceum célját, az általános műveltség fokozását csak úgy tudja elérni, ha minél szélesebb réteget tud előadásai körébe vonni. A közönségnek saját jól felfogott érdeke teszi kivanatossá azt, hogy ezt a végeredményében mindenkinek hasznára való célt előmozdítsa és ép azért hiszszük, hogy e pár buzdító szó városunknak a szép és nemes szórakozások iránt is érzellemmel bíró egyeneben visszhangra fog találni s a részükről az elmúlt ciklusban oly sokszor megnyitvánult érdeklődés az előadásoknak nagyobb számban való látogatását fogja eredményezni.

— **A külsővati róm. kath. hitközség új orgonája.** Régóta érzett hiány nyert pótlást a külsővati plébániában azért, hogy a hívek áldozatkészsége egy minden tekintetben kitűnő, legmodernebb, pneumatikus szerkezetű orgona beszer-

zését tette lehetővé. Ezen új orgona, mely az európai hírű *Rieger*-cegnek 1915-ik alkotása, 8 szólamu s a crescendo-decrescendoval 7 mellékvaltozáttal bír. Minden tekintetben sikerült, gyönyörű alkotás; úgy szólván mint kombinációban a legkellémesebb élvezettel hallja az ember a belőle kiaradó, hol édeses lágy, hol erőteljes harsogó, bugó-zengő hangokat; a beszerzési költségek meghaladják a 4000 koronát; amit az utolsó fillérig a szegény hívek adtak össze. A hatalmas mű szép egyházi ünnepségek keretében lett átadva magasztos rendeltetésének.

— **Tűz.** Folyó hó 15-én déli 12 órakor tűz ütött ki *Vetty* Miklós földbirtokosnak a város közelében fekvő *Melegyes* pusztáján. A tűz, melyet egy éppen arra vadászó larsáság vett észre, elpusztított egy nagy pajtát több igen értékes gazdasági géppel együtt. A kár nagyon nagy, azonban jó része biztosítás révén megtérül.

— **Tanítói hangversenye.** A marcali és lengyeltői járás tanítói „Tanítók Háza” s a marcali polg. iskolák javára f. hó 21-én kitűnő zenei érzellemmel összeállított programmal hangversenyt rendez. A hangversenyen egyetemi ifjak, nagyobb részt tanítók győmcséi s az újonnan szervezett tanító dalárda szerepelnek. A somogy megyei tanítóságnak ezt a próbalkozását hasznos, jó dolognak tartjuk. Már csak azért is, hogy a tanítóság zenei s enekadással megmutatásával önmagának tekintélyt emeli. De legfőképpen azért tartjuk idősnek, mert azoknak az intézményeknek erősítését tervezik, amelyekhez a tanítóság nagy anyagi, sőt gyermekeik jó elhelyezését tekintve, nagy erkölcsi elkötelei is fűződnek. S maga a nagy közönség is szívesebben s áldozatkészebben jön támogatásukra, ha azt látja, hogy a tanítóság nem öibe lett kezelve, várja a saját jobb sorsának megteremtését. A hangverseny védői *Gönczi* Ferenc kir. tanfelügyelő, *Rozgonyi* György és *Szántó* László esperesplébánosok. A rendezőség elnöke *Szabady* Sándor, tótszentpáli kath. tanító. A rendezésben részt vesznek a környék előkelőségei is. Öszinten kívánjuk, hogy törekvésüket a legszebb erkölcsi s anyagi siker koronázza.

— **Farsang.** A veszprémi „Jeruzsálemhegyi Petőfi” kör föltörtévi farsangi táncmulatságát, saját köri helyiségében (örv. *Krammer* Alajosné-fele vendéglőben) nem január 18-án, hanem 25-én fogja megtartani, melyre az esetleg tévedésből meg nem hívott s igényt tartókat ezúton is tisztelettel meghívja.

A veszprémi *Népkör* farsangi táncmulatságát f. hó 25-én tartja meg saját helyiségében.

— **A veszprémi vásárok szaporítása.** Veszprémnek het országos vására van. S e szerint öt hónapra nem esik országos vásár. Ugy halljuk, hogy az ipartestület mozgalmat indított a vásárok szaporítása végett és pedig akképpen, hogy az üres hónapok első keddjén állatvásár legyen tartható. A város házán nem idegenkednek ettől a mozgalomtól s talán már a közel jövőben foglalkozhat a képviselőtestület gyakorlati kivitelével. Az eszme az idegenforgalmat s a helypiénz szaporodást célozza. A keddi nap ellen azonban aligha kifogást nem emelnek. Azt velük u. is illetékes helyen, hogy ez a keddi vásár megrontaná az ugyanazon hét *penteki* hetvásárját. Viszont az állattartók közül egyeseket visszatartatna az a körülmény, hogy ugyanaz napon kirakodóvásárt nem talál. Ugy velük tehát ez kiegyenlíteni, hogy keressék az állatvásár engedélyezése az üres hónapok első *pentekjére* s ekkor a kereskedők, iparosok s az eladó és vevő közönség éppen olyan értékesíthető napot talál, akárcsak a többi hét országos napján. Győzzön majd a jobb!

— **Lewisch** Robert egyházi műpar-intézetének mai hirdetését olvasóink b. figyelmébe ajánljuk.

— **Gazdaszszonyak** ajánljuk magányos urhoz, vagy urinőhöz, esetleg plébániára a háztartás összes teendőiben jártas 32 éves nő. Szives megkereséseket kérek: *Somogyi* Károly urhoz *Pápasalamon* (Veszprém m.) u. p. Dáka.

Egy jó családból való fiu tanulónak felvétetik.

BALOG JÓZSEF fodrász-termebe. Veszprém, Városháztér.

MIELŐTT SZŐLŐVÉSSZŐT SZŐLŐOLTVÁNYT,

— **BORT** — gyümölcs- és diszfát

vásárolna, a saját érdekében kérje legujabb képes árjegyzékünket, mely mindenkire nézve sok hasznos tudnivalót tartalmaz. — Pontos cím:

Szücs Sándor Fia
szőlőoltványtelep és bortermelő részv.-t.
BIHARDIÓSZEG.

Avar sirmező Jutason.

Irta: *Rhé* Gyula.

Az újabb régészeti adatok szerint, a magyar az avar kultúrát már itt találta, sőt az avar kultúra a „honfoglalás kori”-nak nevezett sirokból is érzéketi hatását.

Később mint önálló kultúra mindkettő megszűnik és helyükbe az az újabb magyar kultúra fejlődik, amely az Arpád-házi királyok korában — a nagy tatárjárás és újabb idegen fajú népek telepítése és beszivódása (németek, oláhok) dacára is — mint egységes nyelvi és etnografiai tényező jelenik meg.

Hogy e kulturához mely nép adott többet a bevándorolt madgar-turc, avagy a velük érkezett finn-ugor népek-e, vagy talán a már itt e föld régi lakóitként talált erősen hatás alatt állott avarok-e, a rendelkezésünkre álló elégtelen adat miatt még nem dönthető el, de máris erősen szaporodik ama adatoknak száma, amelyek azon hitet keltik, hogy az e földet már a honfoglalás előtt birtokló népeknek gyűjtési folyamatát a beérkezett magyarság meg nem szakította, sőt azzal, hogy e föld népeinek egységes hadi szervezetet adott és a szláv, valamint német terjeszkedésnek gátat vetett, az állami berendezkedést és ennek keretén belül a nyelvi egység kialakulását biztosította.

Azért, mert e kialakulási folyamatra a történelem kutfői, akiknek szegényes adatait sok esetben az ellenséges indulatból eredő elfogultság is értéktelenné teszi, adatot alig szolgáltatnak, szászorosan becsek nekünk azok a régészeti adatok, amelyek a népvándorlás eme felderítetlen korának egyedül elfogulatlanul hűséges tanúi s amelyek arra hivatják, hogy őstörténelmünknek hiányzó adatait pótolják.

Ezen adatok gyűjtéséből a Veszprémvármegyei Múzeum is kiveszi magának az őt megillető részt,

Alapított 1906

KOMORAI BÉLA
Veszprém

Bátori-utca 8. szám

Fa-sobrász és templomfestő, oltár-és műfaragó műintézet

Templomi berendezés

Készíték mindenféle templomi és kápolna-berendezést

Régi oltár- és templom-berendezések a legártartósbabban aranyoztatnak és újítatnak meg
Munkamegtekintés, rajz és tervek díjmentesek

Jótállás mellett

készíték jutányos árban, tartós kivitelben stílszerű oltárokat, szószekeket, Urkopsorsókat, Lourdesi barlangokat, keresztutakat, szt. szobrokat fából és templompadokat

amit annál is inkább megtehet, mert a vármegye területén több oly ismert sírmező van, amely eredményes ásatásra nyújt kilátást. Ezek egyikének részben feltárást a folyó év őszén loganatosította a muzeum vezetősége.

Veszprémben, a Nagymezőnek Jutasra dülő cseredomi részén, a káptalani szőlőhegy irányában, egy rég időkben felhagyott murvában van. Ezen murvában a helye, de az alatta és felette elhúzódtó hábitlan terület is, már az őskorban is temetkezési hely volt.

A tőtrő 3 évezred előtt a bronzkor népei, lejjebb az észak felé lejtő területen mintegy 2000 év előtt a kelták, és ugyane helyre a VII—IX. században az avarok temetkeztek, még pedig ez utóbbiak úgy, hogy sűrű soros temetőjükkel a cská vésztörököt megbolygatták, azokat feldúlták és cská véletlenül kerültek ki egyet-kettőt ezek közül.

Az egykori, legalább egy-két ezer sírt tartalmazó sírmezőknek nagyobb részét a murvábanvaló szálal szétrombolták, de még így is, eddig 75 sír került figyelmes feltárára.

A sírok tömege szorosan simul egymás mellé; hosszuk 2 méter, szélességük 80 centiméter körül van, melységük különböző, de rendszerint az 1 métert meghaladják.

A leletek nyomán sok érdekes megfigyelést tehetünk, amelyek a népek külső megjelenésére és szokásaira vet világot.

Az avar nép apraja-nagyja, nemre való különbség nélkül szerette a vászonruhát, melyből némely sírban valószínűs gyöccszerű finomabb vászon is kimutatható. Abból, hogy a derekszija, a felülről bronz- és vascsatok és karikák nem pósztoval, hanem közvetlen a vászonnal érintkeznek, a mai paraszti ing- és gatyaviselethez hasonló ruházatot lételeznek fel. Némely sírban, nőnél, férfinél egyaránt a sír fenekére terített vastagabb színes szövetet, durva pokrócot találunk. A színezés leggyakrabban fekete, néha violás vagy barnas színű, a mai szürhöz hasonló ruhadarab lehetett. Néha a felső testre szőcs és nőknél a nyakon, barsonyszerű szövetszálányok nyoma maradt meg.

A nőknél gyakori ékszere a gyöngyösr (üveg- ből), a fülbevaló, ritkábban egyszerű kárperec és jobbkézén a gyűrű. A nő és férfi egyformán keskeny bőrtövet visel a derekán, amelyet vascsat tart össze; a balcomból táján az övről kisebb kés lóg alá, néha egyszerűbb, vagy bronzal díszített kisebb bőrvagy szövettáskája.

A nő háztáskái közül varrófül, fonóorsót, néha más, a nő foglalkozásával járó eszközt visz magával.

A férfiakban az övesítés, a kardtartó szi karkáján kívül ott találjuk az egyfűl, fa- vagy bőrtokba dugott hosszúnyelű kést. Néha kis zacskóban tűződarabokat, az elrozsdásodott csiloló vassal. Némely harcós nyilvesszót is visz a tulvilági utra.

Legritkább esetben fordulnak elő a díszes kardvének bronz vagy ezüst díszítő veretel. Eme ritka leletből már három teljes és egy töredékes van a muzeumban, ezek közül is legbecsebb az idet jutasi ásatásból előkerült dúsan ezüstözött bronz, áttört, tipikus népvándorlaskori fantasztikus állati alakú díszített lemezekből álló. (Griff díszítés.)

A gyermeksírokban ritka a lelet, de ha van benne, egy simult kornak a gyermekek iránti gyengéd szeretetét tárja elénk.

Az egyik gyermeksírból kis bronzgombocskák kerültek elő, egy csomó szép és változatos gyöngy s a gyermek nyakáról két kis bronzcsörgő.

A másikban egy kis ezüstthang csengőcske volt. Játékszer volt-e, vagy arra jó, hogy a távolabb hancurozó kis gyermeket legalább hallással figyelhesse meg a háztetővel foglalatokodó anya, ki tudna e csekély régészeti anyag mellett, e kérdésre választ adni.

A halottak arccal napkelet felé néznek. A nap volt ama legjobban érzékelhető elető elemi, amelynek felkelését a samánizmus tanaival szatúrálják népek lesték, amely felé reménykedve pillantottak. Holtuk után is kelet felé akartak tekinteni, hihető, hogy a temetkezési szertartás is napfelkeltekor bizonyos ceremóniák mellett történt.

A kiásott sír mellett tüzet raktak, a holtat oda vitték a sír mellé, étellel, itallal kínálták. Az áldozati tűz paraszát és hamuját a sír fenekére szórták, majd egy vastagabb pósztoárapot (szűrt, köpenyt?) terítették a sírba s reafektették a halottat. Az alsó lábszárakra a másvilági utazáshoz nagyobb emlős (ló, tehén?) combját, néha kisebb emlőseket tettek s olykor-olykor szárnyast és tojást is. A A testet szövettel betakarva hantolták el. Ma már sírhalmoknak nyoma nincsen; bizonyos, hogy egy kis halmozka emelkedett a síron, mert a kemény talajból kiemelt anyag visszaterítve régi gödrében nem ferhett el. Jelesebb halott sírja mellé oslapot emeltek, amelyet kifragtak, talán lobogó színes kéndővel, szalagokkal is díszítettek. Néhány sír mellett ott találjuk azt az éreget, amelybe a fejta volt beállítva. Idővel a jelek eltűntek és más kor és más utódok az elődökről megfeledkezve, a letűnt néppel együtt nyoma vesz magának a temetőnek is, az enyészett eltörli a régi daliák nyomát.

Az ásatás iránt érdeklődők azt a kérdést intézték e sorok irójához, hogy mi alapon lehet a jutasi sírmezőnek itt vázlatosan ismertetett mellékletei avarnak tartani? Röviden sorolom fel az erre vonatkozó bizonyítékokat:

1. Temetőik oly nagy terjedelműek, hogy hosszúkás, huzamos időt kellett e helyen töltöniök. A népvándorlaskori sírmezőkből éppen ezek az „avar” jellegűek a legterjedelmesebbek és éppen az avarok voltak azok, akik a rómaiak kivonulása után, a magyarok megerkezéséig leg hosszabb időt, mintegy 300 évet töltöttek itt.

2. Ezen leletek a mai Magyarország egész területén, Horvátországban és Ausztria keleti szélén, tehát éppen azon a területen fordulnak elő, ahol az avarok lakott.

3. Vannak leletek, amelyek mellett bizánci pénzek vannak. Ezeknek kora egybeesik az avaroknak e földön való tartózkodási korával, tehát a temetőnek az avar-korral egybeeső korát állapítják meg.

Van még a kormeghatározásra más eszközünk is, de ennek módja annyi speciális szakismeretet kíván, hogy egy hírlapi cikk keretében tárgyalni nem lehet, csak azt a lényegét említem meg, amelyből ez a módszer kiindul. Minden tárgy magán viseli annak a kornak és népek szellemét, amelyből származott. Egy magános leletnél tévedhetünk, de ott, ahol a leletek tömegével állunk szemben, a meghatározás teljesen bizonyos.

A jutasi ásatásnak Veszprém közönségét leginkább érdeklő fontos eredménye, hogy két oly népek városunk területén tartó hosszabb uralmáról, a kelta és avar népekéről szerettünk biztos tudomást, amelyekre vonatkozó hiteles adataink eddig még nem voltak.

De fontos eredmény az a tény is, hogy éppen Veszprém közelében sikerült oly sírmezőt találni, amelynek adatai több, régészetiileg eddig fel nem derített kérdésre adnak teljes magyarázatot.

E kérdések tisztázása a szakirodalom keretén belül fog megtörténni.

A dolog történelmi részét illetőleg szokatlanul új eszméket is pendíttem meg, azonban mentselem legyen, hogy ezek mind oly kérdések körül mozognak, amelyekre pézve az írásos emlékek némak, míg a régészeti adatok mind beszédesben nyilatkoznak meg és csak most éljük azon vajudasi kor kezdetét, amidőn a történelemtudomány, a hamisítatlan régészeti adatokat is vizsgálódása körébe vonva, az írásos kultúrákat is kény-

telen azért erősebb kritika alá venni, hogy az igazságot ezer év ködén keresztül megállapíthassa.

Ez egyzersmind igazolja azt a nagyon sokak előtt érthetetlen törekvést, amely a muzeumok létesítésében csucsosodik ki és amely törekvést nem támogatni, a magyar kultúra szempontjából megbocsáthatatlan bűn. (Vége.)

Keresztény szocializmus.

A szociális tevékenységnek egy új faja indult az elmúlt évek alatt hódító utra hazánkban: a keresztény szocializmus. Az eszme, a tan nem új, csak az elnevezés új. Batran mondhatjuk, hogy a keresztény szocializmus a kereszténységgel egy idő s hogy a szocializmus elnevezéssel legjogossabban ezt nevezhetjük, mely a felebarati szeretet, az ember erkölcsi és anyagi érdekeit, az egyen boldogulását, a társadalom együttműködését, a társadalom fejlődését nem ingó homokra; elérhetetlen utópiákra, megvalósíthatatlan hamis elvekre, de erős, örök életű evangéliumi igazságokra építi, amelyek Krisztus által vetettek és állapítottak meg.

A keresztény szocializmus megalapítója Ketteler mainzi püspök. Ő hirdette először szóval és írásban, hogy ha a társadalmi kérdést meg akarjuk oldani, úgy az állam politikai berendezését, az egész gazdasági rendszerünket keresztény alapokra kell építeni. Ez elvek alapján megindítja a mozgalmat Németországban s ennek köszönhető létezését a birodalom legerősebb párta a centrum.

Franciaországban, Ausztriában, Svájcban, Angliában rohamosan indult meg Ketteler fellepése után a keresztény szociális szervezkedés s azóta erősen fejlődött s nagy diadalokat aratott.

Magyarországban elsőnek Giesswein Sándor dr. hirdette az eszmet s 1897 őszén Győrött, az ő buzgalma folytán megalakult az első keresztény szociális egyesület. Ezt nyomon követi a budapesti, a pápai, a szombathelyi stb. stb. polgárság és munkásságnak ker. szoc. egyesületebe való tömörülése, szervezkedése.

Az eszme rohamosan terjedt, a szervezetek száma növekedett, ez okból szükségessé vált egy lapnak megindítása. 1904. évi május hó 22-én, pünkösd napján megjelent az első magyar ker. szoc. újság, az Igaz Szó.

1904. évi október hó 22-én és 23-án tartották meg a magyar keresztény szocialisták első országos kongresszusukat, amelyen megalakították központi szervüket, a Keresztény Szociális Egyesületek Országos Szövetségét.

A magyarországi keresztény-szociális mozgalom ma egymással összefüggő három főirányban halad, társadalmi-, gazdasági- és politikai téren. A mozgalom megindító társadalmi téren, célja volt a keresztény-szociális eszméknek e társadalom különböző rétegeibe való bevitelle, különösen a leginkább veszélyeztetett munkástömegek soraiba; a mozgalom népszerűsítése, önképzés, közművelődés, önszervezés. E célra szolgálnak az általános jellegű keresztény-szociális egyesületek.

Az egyes társadalmi réndek, különösen a védelemre leginkább reá szoruló munkásság gazdasági érdekeinek védelmére szolgál, a másodsorban megindított szakszervezeti mozgalom. Ezen gazdasági érdekvédelem szervei a munkásszervezetek és a szinten megalakítandó mezőgazda-, iparos- és kereskedői szervezetek.

A keresztény-szociális mozgalom betetőzése a politikai párt. A keresztény-szociális eszmék teljes diadalra csak úgy juthatnak, ha azok színgálatába szegődik az államhatalom is. Tekintve azon óriási befolyást, melyet a modern állam s különösen a magyar államhatalom tisztán társadalmi- és gazdasági kérdésekben is érvényesít, parancsoló szükségesség, hogy a keresztény szocialisták politikai téren is fölvegyék a küzdelmet.

Hazánk legelső és legnagyobb

templomberendezési műintézete.

Szobrászat, oltárépítézet, aranyozás és festészet. Templomok stilszerű új berendezése. Oltárok, szószékek, kereszt-kutak, urkoporsók, szobrok, stációképek, gyónószékek és templompadok készítése.

Régi oltárok renoválása, aranyozása és festése.

Templomfestés a legegyszerűbbtől a legművészibb kivitelig. Szegény templomoknak kedvezmény és részlettörlesztés. Munkamegtekintés és megbeszézés vegett saját költségemen utazom. Készített munkaim művészi és tartós kivitelét elismerő iratok ezreivel bizonyíthatom.

Arjegyék ingyen és bérmentesen.

LEWISCH ROBERT Szombathely.

A Dunántul legszolidabb és legtöbb egyházi műiparintézete.

Terv, költségvetés, helyszíni szemle díjmentesen.

Ugy technológiai, valamint a külföld legelsőrendű műintézeteiben elsajátított sokoldalú gyakorlati képzettsége folytán ajánlkozik a főtisztelendő Klerusnak oltárok, szósékek, stációképek, szobrok, keresztelőkutak, urkopsók stb. legművészebb előállítására, valamint ilyenek stilszerű és kiváló ízlésű restaurálására, illetve festésére és aranyozására.

Mintákkal kívánatra készséggel szolgálok.

Templomfestés a legegyszerűbbtől a legművészebb kivitelig.
Antik utánzása, illetve antikszerű festés, aranyozás, polyrozott márványozás, színes pácolás.

LORENCZ ANTAL Zalaegerszeg, Eötvös-utca 6. szám.

• A müncheni keresztény művészeti társaság tagja. •

A keresztény szociális egyesületek azonban ma már nem kizárólag társadalmi szervezetek. Nemcsak a keresztény eszméknek terjesztői, a kereszténységnek bástyái, védelmezői, de a kultúra terjesztése mellett a községi, a városi politika ellenőrzői, irányítói; a szegény elhagyott nép erkölcsi érdekein kívül anyagi érdekeknek istápolói, javítói. Ott ahol keresztény szociális egyesület van, a községi, a városi politika keresztény irányban fejlődik, ott háttérbe szorulnak a kereszténység ellenségei. A hitel- és fogyasztási szövetkezeteken kívül az újabb időben földmivelő szövetkezeteket alakítanak, amelyek az egyesületek tagjainak földbérletek szerzését teszik lehetővé. A földbérletek lebonyolítására alakította meg 1912. évben a keresztény szociális Szövetség a Ker. Szoc. Földbérlet Bankját. Ma a tizenöt egyesület kebelében működő földbérlet szövetkezet tagjainak négyezer hold földnél többet juttatott 1-5 holdas parcellákban.

Az ipari munkásság szervezetei a szakszervezetek. Ezek a szociáldemokrata szervezetekkel állandóan erős küzdelmet fejtenek ki. Jelenleg het országos keresztényszociális szakszervezet van. Ehet országos szakszervezetnek van 56 helyi csoportja, 6807 taggal (A szociáldemokratáknak közel 90 ezer!) 1912. évben szegélyekre és egyéb címen kifizetett 18,096.98 koronát: több mint 3000 munkást közvetített a munkaadóknak. A munkát kereső munkásokat mind elhelyezte, sőt a munkást kereső munkaadók 30%-át nem tudta kielégíteni.

A politika párt szervezése az egyesületek és szakszervezetek szervezése, fejlesztése és erősítése miatt csak az újabb időben indult meg. Azért ennek működése még csak a kezdet kezdeténél van. Így az országban mindössze kilenc ker. szociális pártszervezet működik. A pártnak a képviselőházban egy tagja van: Giesswein Sándor dr.

Ugyancsak az újabb időben indult meg a tanoncoknak keresztény szociális alapon való szervezése. A szociáldemokraták e téren már évek óta működnek, erős tanoncalappal rendelkeznek, így igen erős munkát kell végezni a keresztény szociálistáknak, hogy eredményt érjenek el. A keresztény szociális Szövetség a múlt évben egy lapot indított a tanoncok részére „Ifjuságunk” címen, mely határozott keresztény, hazafias irányával nagy szolgálatot tesz.

A keresztény szociálisták munkája a legfelsőbb helyen is magára vonta az illetékesek figyelmét. Magyarország hercegprímása, a múlt évi Katolikus Nagygyűlésen burdítasul a következőket mondotta: „Szervezni kell a népet keresztény szociális alapon. Sziyemnek hó vágya, hogy ez a nagygyűlés szólalassa meg szerte az országban azt a fájdalmas öntudatot, hogy katolikus munkásaink lelkiismereti felszabadítására nem tettünk eleget s indítsa meg azt a nagy, erős fogadást, hogy a múltjának mulasztásait pótolni fogjuk.” Zichy Jánosnak, a szegedi nagygyűlésen mondott ama kijelentésére célozva hogy: „A keresztény szociálisták a jövő” azt mondotta a hercegprímás: „Vessük rá magunkat a szociálpolitika minden ágára, elméletben és gyakorlatban szolgáljuk azt

az irányt, amely a jövő, mint az Orsz. Kath. Szövetség nagygyűlés elnöke már a szegedi katolikus nagygyűlésen mondotta.”

Magyarország hercegprímásának ajakáról elhangzott e szavak bizonyára erősebb lendületet adnak a magyar keresztény szociális mozgalomnak. Sőt a Keresztényszociális Szövetség (Budapest, VIII. Szentmártyi-utca 28. II.) már is elhatározta, hogy a kötetében megjelenő „Igaz Szó”-t 1914. január első felől nagyobb terjedelemben jeleníti meg.
 Moravitz Lajos.

REGISZTRÁCIÓ

• **Gisimár** (Szentmártoni Darnay Kálmán óskori regénye.) Szentmártoni Darnay Kálmán ott, hol archeológiai vagy muzeális dolgokról kerül szó, már rég tekintélynek örvénylik. A sümegi muzeum híre, amely ma már az állami tulajdonra, messze túllépte az ország határait, maga Darnay Kálmán levelező tagja a British Museumnak is, a világ e legelső archeológiai testületének. — Míg a belletrista, kisebb-nagyobb novelláival szintén igen szép sikereket ért el eddig a sümegi muzeum genitális megteremtője, de most váratlanul, egész meglepetészerűen nagyobb szabású alkotással, regénnyel lépett a nyilvánosság elé. A mohón, rohánva élő neoprimiszionizmus korszakában az első pillanatban minden meglepetéssel fogja ezt a könyvet lapozgatni, de az őszint észrevétel leigázással hatalmába keríti az érdekesen, színesen induló szép mese és csak olvas... olvas, mert a négyezer esztendő, óskori világ alakjai, eseményei lenyűgöző, szuggesztív erővel kentik be a szemébe az olvasót. Nem Ebers Györgynek, a négyezer egyiptológusnak nyomán írta meg Darnay Kálmán az ő érdekes „Gisimár”-ját, a közös vonás dacára is üdőbb, frissebb az ő alkotása ennek bármelyik regényénél. Darnay Kálmán az az érdekes probléma foglalta, miként tudná az archeológiát könnyen hozzáférhető, népszerű formában egy regény keretében ismertetni. Ez a szándéka a lehető legfényesebb sikerrel, anélkül azonban, hogy ezzel a mesésövés lendülése egyetlen pillanatra is megakadna. A kórkorszak világába viszi vissza az olvasót, a négyezer év előtti óskor külső és belső világát tárja föl előttünk érdekesen, vonzón. Muzeumának hatalmas gyűjteményeiből konstruálta meg ennek az időnek érdekes felfrít és lassonyát: az erőset, a bátrát, a folyton küzdőt, akiket a kultúrának legprimitívebb szele érintett meg csak, akik egyek a természettel, az egyszerűséggel. — Legszébb vonása a regénynek és ez egyenesen Darnay nagy írói talentumát dicséri, hogy a regény egyetlen pillanatra sem zökken ki a finom, nagy érzékkel megalapozott primitívség és egyszerűség nemzeti keretéből. Darnay Kálmán könyve igazi szenzáció számba megy és legjelesebb írók és kritikusok már a kézirat olvasásakor a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a „Gisimár”-ról. Ára fűzve 3 korona, kötve 4 korona. Megrendelhető bármely könyvkereskedésnél.

Anyakönyvi kivonat.

— 1914. január 1-től január 14-ig. —

Születés.

Hartenstern Henrik ácsmester és Simon Anna leánya Mária Anna r. kath. — Orenstein Adolf főfőkereskedő és Stein Felice leánya Magdolna izr. — Reinleisz Antal cipésziparos és Klein Anna Erzsébet leánya Anna r. kath. — Ekkendorfer János acssegéd és Mindek Timcsisin Ilona leánya Gizella r. kath. — Heizer János szabóság és Szauber Terézia fia János r. kath. — Csákvári Erzsébet házvezetőnő leánya Mária Magdolna ref. — Kovács István kőmivesség és Jánosik Julianna leánya Terézia r. kath. — Amrein János kőmivesség és Tóth Mária leánya Mária r. kath.

Halálozás.

Ruppert János napszámos r. kath. 51 éves. — Hajas Károly r. kath. 10 éves. — Horváth Erzsébet háziasszony r. kath. 28 éves. — Márki József r. kath. 3 éves. — Klóó Mária r. kath. 3 éves.

Házasság.

Simon József máv. fékező r. kath. és Csertán Julianna r. kath. — Nagy Lajos máv. fűtőházi munkás r. kath. és Szanyi Anna magánzó r. kath. — Farkas János napszámos r. kath. és Czégenyi Mária napszámosnő r. kath. — Takács József (özv.) vízvezetési alkalmazott r. kath. és Gál Rózsalia (özv.) r. kath.

1244. végreh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közzé teszi, hogy a veszprémi kir. bíróságnak 1913. évi V. 6311. számú végzése folytán dr. Kell József budapesti ügyvéd által képviselt Szollár és Molnár budapesti cég végrehajtató részére, végrehajtást szenvedett ellen 78 korona tőkekövetelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperesétől lefoglalt és 2000 koronára becsült ingóságokra a kir. bíróság 1913. V. 6319. számú végzésével az árverés elrendeltetvén, annak a korábbi vagy felülfoglaltatott követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán Veszprémben, Rákóczi-ter. 22. sz. a leendő megtartására határidőül 1914. évi január hó 23-ik napján délután 2 órája kitűztetik, amikor a bíróság lefoglalt fogmu-teremberendezés, butorok s egyéb ingóságok a legtöbbet igerőnek készpenzfizetés mellett, szükség esetén becsaron alul is el fognak adatni.

Felhívtnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelést megelőző kielégítéshez jogot tartanak, hogy amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírt kiküldötttel írásban vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján történt kifüggesztését követő naptól számítottatik.

Kelt Veszprémben, 1914. január hó 5. napján.

Boros Andor, kir. bir. végrehajtó.

Templongyertyák minden nagyságban.

4-szer finomított örök-lámpacsalaj, melynek tisztaságáért szavatolunk.

A Nagykanizsa és környékén lakó főt. papság

szíves figyelmébe ajánlja magát

GYENES ÉS SZABÓ

fűszer- és csemegekereskedő cég,

mint Nagykanizsán egyetlen katolikus szakmába vágó üzletét. — Raktáron tartjuk csakis a legjobb minőségű fűszer- és csemege-árakat, honi és külföldi borokat, likőröket, pezsgőket, sajtokat, halakat, naponta érkező friss felvágottakat, prágai sonkát, bécsujhelyi virsliit stb. Szíves pártfogást kér GYENES ÉS SZABÓ (ezelőtt Marton és Huber) Nagykanizsa, Deáktér 15.

Nagy raktár az összes ásványvizekből.

Telefon-szám 91.

Bakos Kálmán

fűszer- és csemegekereskedő

Különlegessége

Finom Hentesárúk

Jardinettok

Déli- és friss Gyümölcsök

Konzervekben dús választék

Hazai és külföldi

Borkülönlegességek

Pezsgők

Ásványvizek nagy raktára

Sajt, Vaj, Konzervfélék,
Sardiniák, Pástétomok

Megjelent az 1914. évre szóló árjegyzék nagy terjedelemben az összes raktáron levő árukrol, melyet bárkinek ingyen megküldök

Telefon
55. szám

Sürgőnycim
BAKOS
fűszeres

Telefon 49. (interurbán)

Wellner Gyula

fogműterme

Veszprém, Rákóczi-tér 22. sz.
(Dr. Spitzer-fele ház.)

Ajánlja magát minden a fogászat körébe vágó esetekre.

Szajpadlás nélküli műfogak!

ÜZLETÁTHELYEZÉS.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy az eddig Szent István-utca 7-ik szám alatt levő

kályhás üzletemet

ez év november 1-én Eszterházy-utca 11. sz. (volt Pápai-utca) alá helyeztem át. Raktáron tartok saját készítményű cserépkályhákat a legdivatosabb kivitelben, mindenféle színben. Elvállalok továbbá mindenféle kályha- és takaréktűzhely javításokat és átrakásokat a legjutányosabb árban. Gyors és pontos kiszolgálás. — A n. é. közönség becses partfogását kérve, teljes tisztelettel

LILL JÁNOS kályhás-mester

ROLAND FERENC

orgona- és harmoniumkészítő

VESZPRÉMBEN

Ostromlépcső-utca 5. sz.

Elvállal teljesen új orgonák építését a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivittelig — pneumatikai rendszer szerint. ORGONÁK átalakítását és hangolását jutányos árban számítom. Iskolák részére HARMONIUMOKAT jó erős kivitelben készítek. ZONGORÁK javítását és hangolását úgy helyben, mint vidéken a lehető legrövidebb idő alatt eszközölök.

Egy-két középiskolai osztályt végzett, jó családból való fiú az Egyházmegyei Könyvnyomdába tanulóknak megfelelő fizetéssel felvétetik

Alapított 1894-ben

Villanyerőre berendezve

Egyházmegyei Könyvnyomda

Készít a legrövidebb idő alatt a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivittel minden néven nevezendő könyvnyomdai munkákat, úgymint: röpiratok, füzetek, könyvek, folyóiratok, árjegyzékek, körlevelek, hirdetmények, falragaszok, évi jelentések, mérlegek, kimutatások, gyászlapok, rovatolt táblázatok, névjegyek, meghívók, eljegyzési és esketési tudósítások, számlák, címkek, plébániák és iskolák részére szükséges mindennemű nyomtatványokat jutányos árakon számítva

Raktáron tartja plébániahivatalok és iskolák részére szükséges mindenféle hivatalos nyomtatványokat, melyek tetszés szerint fűzve vagy bekötve szállíthatnak. Hivatalos levélpapírok és borítékok, okmányborítékok mindenféle alakban és színben. Egy- és négyvonalas vizsgálapok, 10 százalék a Tanítók Háza javára. Fizetésmeghagyás iránt járásbíróshoz intézendő kérvény: a) Körtagsági díjjal tartozó hátralékosok, b) a Gondviselés hátralékosai ellen, ivenként 4 f.

Telefon 61

Veszprémben

Telefon 61